Annika Lindblom
Pääsihteeri, Suomen kestävän kehityksen toimikunta, ympäristöministeriö
3.4.2017

Lausunto Ulkoasiainvaliokunnalle

Asia: Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030sta ”Kestävän kehityksen Suomi – pitkäjänteisesti, johdonmukaisesti ja osallistavasti”

Syyskuussa 2015 YK:ssa hyväksytty globaali kestävän kehityksen toimintaohjelma (Agenda2030) ohjaa Suomea ja muita maailman maita kestävän kehityksen polulla vuoteen 2030 asti.

Hallitus on laatinut suunnitelman Agenda2030:n toimeenpanemiseksi. Suunnitelma annettiin eduskunnalle selontekona lähetekeskustelussa 15.2.2017. Suunnitelma kertoo **mitä** hallitus tekee Agenda2030:n toteuttamiseksi Suomessa ja **miten** hallitus yhdessä hallinnonalojen ja sidosryhmien kanssa globaaliagendaa toteuttaa.

Suunnitelman laadintaa koordinoi Valtioneuvoston kanslia yhdessä ulkoasiainministeriön ja kestävän kehityksen toimikunnan pääsihteeristön kanssa. Suunnitelma valmisteltiin vuorovaikutteisesti yhdessä kaikkien ministeriöiden kanssa. Kestävän kehityksen toimikunta osallistui selonteon valmisteluun laajasti ja evästi hallitusta viimeiseksi joulukuussa 2016, jolloin toimikunta kiinnitti huomiota erityisesti politiikkajohdonmukaisuuteen sekä toimien kunnianhimon tasoon ja laajuuteen. Selontekoa täydennettiin monin osin toimikunnan evästysten pohjalta.

Hallituksen toimeenpanosuunnitelma täydentää viime vuonna laadittua kehityspoliittista selontekoa ja ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa sekä Suomen kestävän kehityksen toimikunnan laatimaa **Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumusta ”Suomi jonka haluamme 2050”**. Hallituksen toimeenpanosuunnitelma perustuu yhteiskuntasitoumuksen visioon, periaatteisiin ja tavoitteisiin, jotka päivitettiin keväällä 2016 vastaamaan Agenda2030:n linjauksia. Yhteiskuntasitoumus luo pitkän aikavälin strategisen kehikon Suomen kestävän kehityksen työlle, jonka lisäksi se tarjoaa operationaalisen työkalun toteuttaa kestävää kehitystä konkreettisin toimin.

Selonteon/toimeenpanosuunnitelman sisältö

Selonteossa esitetään kaksi kansallisen toimeenpanon painopistettä ”**Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi**” sekä ”**Yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi**”. Painopisteiden toteuttamiseksi on listattu useita toimia, joihin hallitus on tällä vaalikaudella sitoutunut ja jotka edistävät Agenda2030:n toteuttamista Suomessa. Nämä kaksi painopistealuetta nähdään vahvasti **keskinäisriippuvaisina**: toinen painopistealue ei toteudu ilman toista. Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi edellyttää panostamista osaamisen kehittämiseen ja muutoksen hallintaan yhteiskunnan ja ihmisten kannalta kestävästi ja oikeudenmukaisesti. Kestävän talouden ja työllisyyden turvaaminen mahdollistavat hyvinvointiyhteiskunnan edelleen kehittämisen.

Toimeenpanosuunnitelmassa korostetaan myös **politiikkajohdonmukaisuutta kansallisten ja kansainvälisten toimien välillä**. Suomessa tehtyjen päätösten ja toimenpiteiden vaikutukset ulottuvat pitkälle maan rajojen ulkopuolelle. Suomen on kannettava globaalia vastuuta ja varmistettava toiminnallaan myös muiden mahdollisuudet kestävään kehitykseen ja sitä kautta turvallisuuteen ja rauhaan.

Painopisteiden lisäksi selonteossa esitetään kolme politiikkaperiaatetta: 1) **pitkäjänteisyys ja muutosvoimaisuus, 2) johdonmukaisuus ja globaali kumppanuus** sekä **3) omistajuus ja osallisuus.** Politiikkaperiaatteet kertovat, miten kestävän kehityksen toimet sisällytetään osaksi valtioneuvoston ja eri hallinnonalojen työtä. Ne myös tarjoavat yhteiskunnan eri toimijoille välineitä ja mekanismeja osallistua globaaliagendan toimeenpanoon. Toteutuessaan ne vahvistavat nykyisiä käytäntöjä merkittävästi.

Selonteon kunnianhimoisin osa on Agenda2030 toteuttamisen **seuranta- ja monitorointijärjestelmä**, joka sisältää toimenpiteitä, joilla mahdollistetaan hallituksen työn vuosittainen tarkastelu kestävän kehityksen näkökulmasta. Sen avulla myös eduskunta kytketään kestävän kehityksen työhön entistä vahvemmin**.** Muun muassa **hallituksen vuosikertomukseen** eduskunnalle tulee oma osio kestävästä kehityksestä. Lisäksi vuosittain järjestetään **”kestävän kehityksen tila ja tulevaisuus” -tilaisuus**, jossa eduskunnalla, tiedeyhteisöllä ja kansalaisyhteiskunnalla on tärkeä rooli. Tavoitteena on myös, että **vaalikausittain annetaan selonteko** kestävästä kehityksestä ja Agenda2030n

toimeenpanosta. Parhaillaan VNK:n johdolla päivitetään **kansallista kestävän kehityksen indikaattorisettiä**. Työssä on mukana kaikki keskeiset ministeriöt ja tutkimuslaitokset, Tilastokeskus sekä joukko etu- ja kansalaisjärjestöjä. Ehdotus kansallisiksi kestävän kehityksen indikaattoreiksi on määrä saada valmiiksi kesäkuuhun 2017 mennessä. Ehdotusta käsitellään Suomen kestävän kehityksen toimikunnan kokouksessa toukokuussa.

Toimeenpanosuunnitelma on tarkoitettu **ylivaalikautiseksi kolmen politiikkaperiaatteen** sekä **seuranta- ja arviointijärjestelmän osalta**. Temaattiset painopisteet ovat muotoutuneet laajojen sidosryhmänäkemysten ja tutkimustiedon perusteella, ja niidenkin odotetaan kestävän aikaa, mutta toimenpiteet jokainen hallitus luonnollisesti määrittelee itse ja samalla sitoutuu niiden toteuttamiseen.

Suomi tulee **raportoimaan YK:lle** noin joka 4. vuosi kansallisesta Agenda2030 toimeenpanosta. Raportointivuonna (eduskuntavaalivuosi) toteutetaan **ulkoinen arviointi** kansallisen toimeenpanon edistymisestä ja toimenpiteiden vaikuttavuudesta sekä laaditaan **raportti kestävän kehityksen tilasta** Suomessa. Evaluaatio ja kestävän kehityksen tilaa käsittelevä raportti antavat syötteitä kestävän kehityksen tavoiteasetannalle seuraavalla hallituskaudella.

Eduskunta voi merkittävästi tukea kestävän kehityksen edistämistä mm. kiinnittämällä huomiota valmisteilla olevan lainsäädännön vaikutuksiin kestävän kehityksen näkökulmasta sekä kiinnittämällä laaja-alaisesti huomiota lainsäädäntöhankkeiden johdonmukaisuuteen kestävän kehityksen näkökulmasta.

Agenda2030 on laaja-alainen ohjelma, jonka toteutuksesta **hallituksella on päävastuu**. Menestyksekkääseen toimeenpanoon tarvitaan kuitenkin kaikkia yhteiskunnan toimijoita. Kestävän kehityksen toimikunta tarjoaa **vaikuttamisfoorumin** usealle sidosryhmälle ja yhteiskunnan toimijalle. Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumukseen kytkeytyvä **toimenpidesitoumustyökalu** tarjoaa puolestaan yrityksille, kunnille, eri organisaatioille ja aktiivisille kansalaisille mahdollisuuden toteuttaa kestävän kehityksen tavoitteita omista lähtökohdistaan. Kestävän kehityksen toimenpidesitoumuksia on annettu jo noin 490 kappaletta kaikilta yhteiskunnan aloilta.

Selonteon/toimeenpanosuunnitelman valmisteluprosessi:

Valmistelun aikana on **kuultu ja osallistettu laajasti sidosryhmiä** sekä käytetty hyväksi viimeisintä tutkimustietoa. Painopisteet syntyivät tutkimustulosten analyysin sekä laajojen konsultaatioiden jälkeen. Ne ovat sellaisia, joissa Suomella on eniten kirittävää ja toisaalta mahdollisuus vaikuttaa kestävän kehityksen edistymiseen muualla maailmassa. Valittujen painopistealueiden kautta voidaan vaikuttavasti ja integroidusti toimeenpanna kaikkia globaaleja tavoitteita (17 kpl). Painopisteet ovat myös linjassa hallitusohjelman, kehityspoliittisen selonteon ja kansallisen kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen tavoitteiden kanssa. Yksittäisten toimenpiteiden valinta määräytyi pitkälti hallitusohjelman pohjalta.

Maiden valmiuksista lähteä toteuttamaan Agenda2030:a on laadittu useita kansainvälisiä selvityksiä ja tutkimuksia. Suomessa toteutettiin vuonna 2016 **Kestävän kehityksen Avain2030 tutkimus**, jossa selvitettiin Suomen valmiuksia ja lähtötilannetta toteuttaa Agenda2030a (ns. gap-analyysi). Tutkimuksen mukaan Suomen keskeisimmiksi kestävän kehityksen vahvuusalueiksi on tunnistettu korkealaatuinen koulutus ja siihen perustuva osaaminen sekä yhteiskunnallisten järjestelmien yleinen vakaus. Keskeisiksi haasteiksi nähdään ilmastomuutoksen vastainen kamppailu ja luonnonvarojen kulutus sekä talous- ja työllisyyskehitys.

Kestävän kehityksen toimikunnan rooli Agenda2030 toimeenpanon seurannassa ja arvioinnissa:

Suomen kestävän kehityksen toimintakunta on työskennellyt kestävän kehityksen valtavirtaistamiseksi kaikkeen politiikkaan ja yhteiskuntaan yhtäjaksoisesti 24 vuotta. Se on toiminut 10 hallituksen aikana ja 7 pääministerin johdolla. Se on **maailman pitkäikäisin monitoimijuuteen perustuva kestävän kehityksen toimikunta**. Tällä hetkellä pääministeri Sipilän johtamassa toimikunnassa on noin 50 jäsentahoa. Pääsihteeristö sijaitsee VNK:ssa.

Toimikunnan yksi päätehtävistä kaudella 2016-2020 on **kansallisen Agenda2030 toimeenpanon seuranta ja arviointi**. Toimikunta omalta osaltaan varmistaa, että hallituksen toimeenpanosuunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden osalta edetään, ja arvioi seuranta- ja arviointijärjestelmässä luotujen mekanismien pohjalta edistystä. Yhteistyötä Kehityspoliittisen toimikunnan kanssa jatketaan ja vahvistetaan. Samoin luodaan uusia yhteistyönpaikkoja mm. valtioneuvoston tulevaisuus- ja ennakointityön kanssa.